

які виснажували ресурси імперії внаслідок зловживання владою. Після масових заворушень та повстань нова династія приходила до влади та встановлювалася епоха миру і добробуту (перша стадія). Далі знов йде процес розростання бюрократії, що послаблює поступово централізовану владу (друга стадія). Провінції повстають проти центру, розпочинається доба хаосу та кривавої ворожнечі (третя стадія). Потім, згодом цикл замикається (період перехідного стану) й історія нової династії починається знов разом з першою стадією окресленого циклу.

Спробуємо підбити підсумки нашого короткого історичного екскурсу. Патримоніалізм ініціює процес формування централізованої авторитарної влади та призводить до утворення імперії. Він, оснований на релігійних віруваннях та місцевих традиціях, сприяє закріпленню системи чіткої ієрархії у суспільстві та зміцненню інституту авторитарної влади правителя. Попри різні часово-історичні координати він завжди охороняє існуючу систему владних відносин, спираючись на сакральне уявлення про природу влади, яке володарі перетворюють на частину імперської ідеології та/або релігійно-етичної системи суспільних чеснот.

Література: 1. Розов Н. С. Ценности в проблемном мире: философские основания и социальные приложения конструктивной аксиологии / Н.С. Розов. – Новосибирск: Изд-во Новосибирского ун-та., 1998. – 292с. 2. Ferguson Y.H., Mansbach R.W. Politics: Authority, identities and change / Y.H. Ferguson, R.W. Mansbach. – University of South California Press, 1996. – 495 p. 3. Гаджиев К. Мир в начале тысячелетия. О пользе и ущербности «универсальных ценностей» / К. Гаджиев // Мировая экономика и международные отношения, 2008. – № 5 – С. 19-29. 4. Bunge M. Time asymmetry, time reversal, and irreversibility // Studium Generale. – 1970. – V. 23. – P. 562–570. 5. al-Fārābī // Encyclopedia Britannica. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/201680/al-Farabi>.

**АНТРОПОЕКОСИСТЕМА ТА ДУХОВНІ ЦІННОСТІ
– ЧИ ВДАСТЬСЯ ПЕРЕТНУТИ БАРЬЕР СУЧАСНОЇ КРИЗИ
ТА ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНА КОНЦЕПЦІЯ ЛІМІТУВАННЯ
(До питання транскрипції та перекладів наукових понять на кшталт
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК»)**

Годзь Н. Б.

Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків

Наукова діяльність є продовженням загальної діяльності людини на протязі усієї історії становлення людства як суспільної, творчої істоти, яка незважаючи на тілесну недосконалість вже перетнула межу кордонів власного тіла та зуміла створити не тільки матеріальний, але й власний духов-

ний простір. Будучи з одного боку звільненою від біологічних чинників, людина продовжує від них залежати. Тому задачами як науки, так й філософії є як продовження традиції вивчення оточуючих систем й аналіз самого суспільства, аналіз вірогідних варіантів розвитку технологій та їх наслідків для системи людина-техніка-природа так й можливих варіантів виходу зі створених криз.

Будь-яка наукова діяльність підкорюється загальним ідеалам наукової творчості, а саме – достовірності, користі та новизни. Р. Декарт походив з концепції що будь – яке знання мусить базуватися на фундаменті ясного інтелектуального споглядання, Г. Лейбніц вважав що не суб'єктивна очевидність, а логічний доказ гарантує об'єктивність та істинність знання. І. Кант поставив дві проблеми математичного знання: обґрунтоване використання математики в природознавстві та визначив можливість кордонів як математики так й природознавства у цілому [1, с. 3–14]. Але наукове товариство малопродуктивне поза розвиненої системи дисциплінарної комунікації, бо саме вона визначає проблемні області та засоби й методи дослідження, зберігаючої та транслуючої отримані результати [1, с. 66]. Ми створили простір, у якому існуємо не тільки ми, але до якого включено (принаймні частково) й простір світу тваринного, природного походження. Відповідно до галузей наук та їх теоретичної або практичної скерованості ми даємо йому різні назви. Додамо ще важливу думку – незважаючи на спорідненість наукової мети та цілей, наукова спільнота великим чином залежить й від епохи у якій творять науковці, й від соціальних умов та статусу науки у тому чи іншому суспільстві (бо кожне суспільство окрім від загальнолюдських орієнтирів та цінностей, має власну специфіку та забарвленість, які залежать також від великої міри внутрішніх та зовнішніх чинників, а саме: від економічного рівня життя, від культурологічних та ментальних чинників, навіть від географічно-природних умов, які безпосередньо ставлять умови у існуванні та очікуванні для спільноти у цілому). Аналіз розвитку європейської та англійської історії розвитку наукових традицій також показує відмінності, які були історично закладені як наслідок середньовічного спору поміж реалістами та номіналістами та суперечки, яка у подальшому вилилася у емпіричний та раціоналістичний напрямки, які породили нові наукові концепції та методи пізнання, якими ми користуємося зараз.

Отже, незважаючи на спільність наукової спільноти, ми маємо певний майже невловимий, але присутній спектр категорій, які створюють відмінності у сприйнятті та створенні картини світу, на разі й наукової картини світу. Також величезним чинником у цьому виступає й мова, а саме національна мова спільноти, яка створює духовно-інформаційний простір, описує оточуючу реальність за допомогою власних, неповторних засобів. Займаючись питанням екологічної футурології як концепції майбутніх дій людства, ми не можемо оминати проблему самої антропоєкосистеми та пов'язаною з нею проблемою існування, розвитку та підтримання системи

духовних цінностей. Саме неправильний переклад як на російську мову, так й на українську концепції «Устойчивого развития» та в українському варіанті «сталого розвитку» вже створило певні вербально-ментальні поведінкові та пізнавальні моделі, які все більш включаються до практичних дій на різних рівнях суспільства. Модель «економії» та «лімітування» сприймається та вводиться за ознакою скорочення та обмеження, а не як підвищення рівня промисловості та технологій, не як вдосконалення та пошук нових підходів до діяльності людства.

Антропоєкосистема це просторово визначена функціональна система взаємодії людини або групи людей з середовищем, а цілісність людських спільнот залежить від підтримання неперервного зв'язку та комунікації поміж собою та оточуючим середовищем, обміном речовинами, енергією, та інформацією. Екологічна взаємодія людей у першу чергу складається з біологічних процесів (які впливають на життєдіяльність) та небіологічних процесів, які приймають форму культурних, технічних та суспільних реакцій з боку групи. Дослідниками наголошується, що у екології людини доводиться мати справу з самими різноманітними спільнотами — від дему (природньої популяції) через тріби (крупні спільноти) до етносів та національних та наднаціональних спільнот [4, с. 12–14]. Процес лімітування потреб у його загально широкому побутовому сприйнятті не враховує питання онтогенезу людини та людства [4, с. 204–214]. Питанням екології присвячені роботи Allison L. [5], Anderson E.N. [6], Kiss L.A. [7], Карпенко К.І. [3].

К.І. Карпенко пише, що «Протягом тисячоліть людина зосереджувала свої зусилля на боротьбі з убогістю, що породжувалася рівнем життя» та наголошує, що «у сучасних умовах необхідно блокувати поширення симулятивних механізмів уявного вирішення екологічних проблем» [3, с. 32–33]. Отже, у найближчому майбутньому ми вже будемо поставлені перед умовами життя при скороченні звичних природних ресурсів, але якщо й надалі буде відбуватися реалізація старої гносологічної моделі співпраці з середовищем та примусового моделювання «життя при лімітованих ресурсах» нічого окрім локальних, гібридних, економічних та макроекономічних конфліктів це не принесе. Продовжуватиметься стара модель метрополій та колоній у відносинах поміж державами та спільнотами. Вкотре бачимо, як був прав М.Бердяєв з його концепцією «Неосередньовіччя». Ані лімітованість, ані намагання домовитися у ресурсозбереженні та ресурсовикористанні ніяким чином контролювати неможливо. «Устойчивое» та «Стале» також моделюють сприйняття моделей поведінки у пересічних громадян як зупинка та економія (особливо економія за рахунок когось). Якщо задатися питанням «А що ж у такому випадку робити?», згадаймо всю попередню історію, на разі й приклад Фарерських островів (за який писав Г. Анохін ще у 1990 р.), та про який неодноразово згадувалося й у інших наших статтях [2, с. 16–17].

Отже, у систему цінностей майбутньої екологічної футурології ма-

ють входити питання свободи (природи як довкілля) та людини як індивіда, питання вільного розвитку етнічних та надетнічних спільнот та рівності можливостей розвитку як духовного, так й технологічного з параметрами гідного ставлення до природи як середовища для життя людини й інших живих форм планети. Реалізувати це можливо за допомогою спільної праці та перспективного моделювання з урахуванням як технологітні інноваційних ідей, так й з переглядом попередніх концепцій, які були незаслужено винесені за межі наукового зору старого часу та світогляду. Ми вважаємо, що технологічний розвиток завжди іде шляхом множинних паралельних концепцій. Які створюють захисні, буферні зони в яких зберігається зародки майбутніх інноваційних концепцій. Для їх розвитку маємо готувати специфічних науковців – істориків науки та філософії, істориків технологій, які будуть поєднувати старе знання та гіпотези з нинішньою ситуацією, моделювати її на потреби майбутнього.

Література: 1. *Веревкин А.Б.* История и философия математики. Учебно-методическое пособие для аспирантов специальности 01.00.00 – физико-математические науки / А.Б. Веревкин. – Ульяновск: «Гарт» А.В. Качалин, 2013. – 80 с. 2. *Годзь Н.Б.* Футурологічні перспективи та введення до теорії прогнозування як аналіз перспектив сучасної людини (екологічний контекст) / Н.Б. Годзь // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія: Філософія. Випуск 38. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2012. – С. 14–28. 3. *Карпенко К.І.* Природа і жінка: перспективи екофемінізму в Україні / К.І. Карпенко. Харків: «Крук», 2005. – 320 с. 4. *Хаскин В.В.* Экология человека: Учебное пособие / В.В. Хаскин, Т.А. Акимова, Т.А. Трифонова. – Москва: ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. – 367 с. 5. *Allison L.* Ecology and utility: the philosophical dilemmas of planetary management / L. Allison. – Leicester: Leicester University Press, 1991. – 185 p. 6. *Anderson E.N.* The pursuit of ecotopia: lessons from indigenous and traditional societies for the human ecology of our modern world / E.N. Anderson. – Singapore; Hakensack, NJ: World Scientific, 2011. – 412 p. 7. *Kiss L.A.* Moznosti humanej ekologie / L.A. Kiss // Filozofia/ – 2009/. – Т. 64, № 2. – S. 166-176.

ПРОБЛЕМА ЛИЧНОСТНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ В СИТУАЦИИ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ

Городыская О. Н.

Национальный технический университет «ХПИ», г. Харьков

Современная культурная ситуация для человека остается ситуацией неопределенности, и эта неопределенность все больше приобретает необратимый характер. Это во многом объясняется усилением доминирования технологий при выборе индивидом своих социальных, политических, эсте-